

Hjarbæk Fjord har et enormt opland, der tilfører kvælstof til fjorden via de fire åer, der har udløb i fjorden. Her ses udløbet af Fiskbæk Å fra oven. Arkivfoto: Morten Pedersen

RUNDT OM VIBORG + For abonnenter

Hvordan redder vi fjorden? 'I dag må vi sidde med børnebørnene i sandet, for vi kan ikke bade'

Det gør ikke den store forskel for problemerne med iltsvind i fjorden, at man fjerner dæmningen i Virksund, lød det blandt andet på velbesøgt temaaften om Hjarbæk Fjord og de nye tiltag, der skal reducere tilførslen af næringsstoffer.

16 mar. 2024 kl. 16:47

Uffe Christian Salomonsen uffe@viborgfolkeblad.dk

Lyt til denne artikel
8 min

Hjarbæk: - Da jeg voksede op og var ung, var Hjarbæk Fjord fuld af liv. I dag må vi sidde med børnebørnene i sandet og lege, for vi kan ikke bade i fjorden. Og vi

ville så gerne lade dem opleve naturen og en fjord fuld af liv.

Sådan lød det fra en af de omkring 150 fremmødte, da der torsdag aften var temaaften om den miljømæssigt pressede Hjarbæk Fjord og anbefalinger for at reducere udledningen af næringsstoffer og dermed få en fjord i god økologisk tilstand. Anbefalingerne blev givet tidligere på året af Kystvandrådet.

Bag aftenen stod Det Grønne Råd i Viborg med formanden for klima- og miljøudvalget, Eva Pinnerup (S), i spidsen. Omkring 150 tilhørere havde fundet vej til auditoriet på Viborg Gymnasium. De kunne høre Jørgen Jørgensen fra sekretariatet bag Kystvandrådet fremlægge hovedkonklusionerne i rådets anbefalinger.

Slut med at dyrke ådalene

Udgangspunktet for arbejdet har været den bundne opgave at reducere udledningen af kvælstof til fjorden fra de 1845 millioner tons i dag til de 630 millioner tons, der er målet i vandområdeplanerne.

Omkring 70 procent af kvælstoftilførslen kommer fra landbruget, 25 procent er kvælstof, der kommer fra naturen, og så kommer resten fra, hvad man kalder "punktkilder". Det vil sige blandt andet spildevand og dambrugserhvervet.

Ifølge Kystvandrådet skal reduktionerne findes ved at etablere 10.000 hektar nye vådområder, der kan binde kvælstof, og dermed vil man reelt opgive at dyrke ådalene. Desuden skal i alt omkring 30 procent af de omkring 70.000 hektar såkaldt omdriftsjord i oplandet til Hjarbæk Fjord udtages til dyrkning af græs til bioraffinering, majs, skovrejsning, vedvarende energianlæg eller andet, som altså ikke medfører en kvælstofbelastning af fjorden.

Endelig lægger man an til at reducere fosforudledningen ved at plante træer langs vandløbene og ved at lukke dambrug eller forbedre rensningen fra dambrugene. Desuden regner man en positiv effekt af, at spildevandet fra oplandet omkring fjorden om en god håndfuld år skal sendes til det centrale renseanlæg i Bruunshåb, renses der og føres ud i Nørreåen - og altså ikke til Hjarbæk Fjord, hvor det meste af det rensede spildevand ender i dag.

Man påpeger også i konklusionerne, at der mangler kompensationsordninger.

Fjernet sluse hjælper ikke

Inden gennemgangen af Kystvandrådets anbefalinger havde Jens Würgler Hansen, der er seniorrådgiver ved Institut for Ecoscience - Marin økologi ved Aarhus Universitet, forklaret om fjordens tilstand og baggrunden for den.

Han påpegede blandt andet, at et af problemerne for Hjarbæk Fjord er, at den har et enormt opland - således udgør fjorden blot 1,5 procent af den samlede vandflade i Limfjorden, men har 16 procent af det samlede opland - defineret som det område, hvorfra der vil blive udledt kvælstof..

Samtidig er det en lavbundet fjord med en middeldybde på blot to meter og en maksimal dybde på seks meter.

Og tilførslen af saltvand fra Lovns Bredning og tilførslen af ferskvand fra de fire åer, der løber ud i Hjarbæk Fjord, skaber mulighed for en lagdeling af vandsøjlen, som er medvirkende til problemerne med iltsvind.

Endelig er vandudskiftningen begrænset - samlet udskiftes vandet 12 gange om året, hvis man regner slusen ved Virksund med.

Omkring 150 var mødt frem til temaaftenen om Hjarbæk Fjord på Viborg Gymnasium. Foto: Uffe Salomonsen

Jens Würgler Hansen præsenterede også en række grafer, der viser, at kvælstof- og fosforudledningen er faldet drastisk siden 1980'erne, da man har sat ind mod kvælstofudledning fra landbruget, og da man har forbedret rensningen af spildevand.

- Men - jeg beklager - der kommer stadig alt for mange næringsstoffer ud i fjorden, sagde Jens Würgler Hansen blandt andet.

Anders Christian Erichsen, der leder afdelingen for kystmiljø og -økologi ved DHI, holdt et oplæg om saltholdighed og slusepraksis og om, hvordan det påvirker fjordens tilstand.

Han fastslog, at fjernelse af slusen og dæmningen ikke er et "quickfix" - faktisk viser en række modeller, at det i forhold til iltsvind ikke gør nogen forskel, om man beholder dæmningen som i dag, om man fjerner den helt, eller om man gør selve sluseåbningen dybere.

Er med - men vil overleve

Efter en pause var der paneldebat - i panelet var Jakob Gade, lokal mælkeproducent, medlem af bestyrelsen for Landboforeningen Midt og en del af både Kystvandrådet og Hjarbæk Fjord-gruppen, Claus Skodsborg fra Hjarbæk Sjøgtelaug og Kystvandrådet, Tommy Dalgaard fra AU Viborgs Institut for agroøkologi og en del af Kystvandrådets tekniske supportgruppe samt Leif Nielsen fra Danmarks Naturfredningsforening i Viborg Kommune - han har været med i Hjarbæk Fjord-gruppen og været suppleant for Kystvandrådet.

Modeller viser, at det har effekt på iltvindet i Hjarbæk Fjord, om dæmningen i Virksund er der eller ej. Arkivfoto: Morten Pedersen

Jakob Gade adresserede blandt andet behovet for en kompensationsordning for de landmænd, der skal afgive jord for at hjælpe fjorden.

- Vi spiller med, men vi vil også godt overleve. Vi ønsker jo en ren fjord lige så meget som alle andre, men det er jo livsværk, vi taler om her, og det kan man jo ikke bare tage fra folk uden at kompensere for det, sagde han blandt andet.

- Vi er blevet enige om, hvad der skal gøres - særligt i forhold til landbruget. Nu kræves der nogle modige politikere, der får det her sat i gang, sagde Leif Nielsen

under paneldebatten.

Hurtig handling

Her blev der blandt andet stillet spørgsmål til, hvad en åben sluse vil betyde for fiskene i fjorden, ligesom der var dyb skepsis over for modellerne, der viser, at slusen ikke gør hverken fra eller til i forhold til iltsvindsproblemerne.

Der blev også spurgt til den formentlig svimlende pris for alt det her, og så blev der efterlyst handling - hurtigt. Blandt andet med henvisning til, at det i oplæggene blev forklaret, at det tager tid og tålmodighed at lave om på et økologisk system som Hjarbæk Fjord.

- Jeg vil sige, vi har været tålmodige, og at det har vi været i mange år, lød det fra en af de fremmødte, mens andre konstaterede, at dåbsattesten antydede, at man ikke i egen levetid vil opleve en fjord som i de gode gamle dage.

- Vi kan jo konstatere, at der er enighed fra den ene ende af Kystvandrådet til den anden, så det er bare med at komme i gang, sagde Jens Frydendal, der er formand for Danmarks Naturfredningsforening i Viborg Kommune.

Eva Pinnerup rundede aftenen af med at glæde sig over, at de mange aktører i Kystvandrådet har kunnet nå til enighed om et bud på en løsning, og tilføjede, at klima- og miljøudvalget har godkendt og sendt anbefalingerne for Hjarbæk Fjord og den øvrige indre del af Limfjorden videre til miljøminister Magnus Heunicke (S).

Anbefalingerne vil formentlig komme i spil, når vandområdeplanerne skal genbesøges i løbet af i år.

Kystvandrådet

Kystvandrådet for den centrale del af Limfjorden - det vil sige Hjarbæk Fjord, Skive Fjord, Lovns Bredning, Risgårde Bredning og Bjørnsholm Bugt blev nedsat i marts sidste år for frem mod udgangen af 2023 at komme med oplæg til, hvordan man sikrer, at den centrale del af Limfjorden når vandområdeplanernes mål om god økologisk tilstand - det medfører en reduktion i udledningen af kvælstof til Hjarbæk Fjord med 897 tons.

Med sig fik Kystvandrådet en række anbefalinger fra Arbejdsgruppen for naturgenopretning af Hjarbæk Fjord, der blev nedsat af Viborg Kommune i efteråret 2021.

Følgende har deltaget i Kystvandrådets arbejde: Forsyningsselskab i oplandet, Skive Vand - Ivan Drejer, Dansk Akvakultur - Rasmus Wittrup, AgriNord - Carl Christin Pedersen, Landboforeningen Midtjylland - Jakob Gade Fjordland - Lars Kristensen, Foreningen Muslingeerhvervet - Henrik Nielsen, Dansk Skovforening - Anders Ahrenfeldt, Danske Vandløb - Lars Olsen, Danmarks Naturfredningsforening - Gorm Wæhrens, Dansk Ornitologisk Forening - Poul Blicher Andersen, Danmarks Jægerforbund - Sabina Rohde, Limfjordens Sejlsport - Niels Sohn, Fjordklyngen - Hans Kurt Tougaard, Limfjordssammenslutningen - Aage Grynderup, Klimafonden Skive - Anne-Mette Sørensen Langvad, LAG Skive-Viborg - Claus Bo Andreasen, Hjarbæk Sjægtelaug - Claus Skodborg, Friluftsrådet Limfjordsyd - Peter N. R. Madsen, Danmarks Sportsfiskerforbund - Lars Thygesen. Formandskabet for Limfjordsrådet (formand) - Henrik Dalgaard Christensen (Vesthimmerlands Kommune), Formandskabet for Limfjordsrådet (næstformand) - Anders Bøge (Skive Kommune)

Sekretariat for Kystvandrådet: Jørgen Jørgensen, Viborg Kommune, Jesper Hansen, Limfjordssekretariatet, Torben Bramming Jørgensen, Limfjordssekretariatet, Susanne Mortensen, Limfjordssekretariatet.

LÆS OGSÅ